

Bela Lukacs via Johann
von Kóródy - Katona - spåret.

Arbetsdossier nr. 7

Arbetsdossier nr. 7
=====

(Bela Lukacs via Johann von Kóródy-
Katona - spåret.)

Bentsur; israelisk chargé d'affaires
Korody-Katona; ungersk häradshövding
Lukacs, Bela

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

hjälp till nationalrådet
Kóródy-Kantonas släktingar
i Ungern

R 20 E. 47
Bern den 7 januari 1957.

HP 39

1 bil.

/1 ex./

Broder,

Under hänvisning till innehållet i ett handbrev den 4/10 1951 från Anger till Björck rörande hjälp till förra nationalrådet von Kóródy-Kantonas släktingar i Budapest ber jag härmed få översända avskrift av från denne i dagarna mottaget brev, varuti vederbörande bönar för sina släktingar. Då Du tydligen känner Kóródy undrar jag om Du skulle kunna höra efter om man icke genom Röda Korset skulle kunna bringa någon hjälp i detta fall. Givetvis skulle vederbörande säkerligen högt skatta om Du kunde skriva några rader och berätta vad man ämnar eller tänkt göra.

/T. Hammarström/

Utrikesrådet Eichens Bergström,
Utrikesdepartementet.

Broder,

Under mitt senaste besök i Budapest har jag i enlighet med de instruktioner jag erhöll undersökt en del frågor rörande Bendelaffären och kan därvidlag meddela följande.

1. Vad först beträffar portvakten vid Madach Imre Utc. 8 - 10 har det nu konstaterats, att i ifrågavarande fastighet en större källare befinner sig, som mycket väl kan ha använts som provisorisk fängelselokal. Min israeliske kollega, som på sin tid lovade inhämta uppgifter rörande portvaktens allmänna tillförlitlighet har meddelat, att han icke erhållit

II. Vad härefter Lucacs beträffar så har reparationerna i fängelset i Vác tillä vidare inställt, sedan mitten av sistlidne december. De torde emellertid komma att återupptagas vid mitten eller under senare delen av april. Om jag då återvänder till Budapest torde en möjlighet föreligga att åvrigbringa den kontant jag talade om vid vårt senaste sammanträffande i Stockholm. Härtill kommer, att en del av de politiska fångarna under våren skola sändas till landsbygden för jordbruksarbete. Herr Benzur anser sig då hava vissa möjligheter att få förbindelse med någon av dessa och framföra de frågor som intressera oss.

Ldldu, av 644 A/12
22/2-22

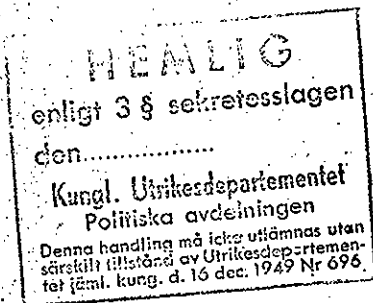
Woody - Katona

Se Davidson's research file 3/1 1852 over
area in Typhoid, Enteralia and Schuler; 25/11 - 12/12 51, and

14 (immediate inter species analysis)
K. villieller was born 1849 and 1851.

5.5

Stockholm den 2 november 1951.
Överlämnas för kännedom i två exemplar
till Kommissarie Danielsson, Stockholm.
Enligt uppdrag:

(Stig Engfeldt.)
Förste Sekreterare.

P.M.

Envoyén Allard har i ett meddelande, som ingått
till Utrikesdepartementet den 1 november 1951, uppgivit
följande.

Israels chargé d'affaires i Budapest hade med-
delat Allard, att ingen möjlighet förelåg att erhålla
förbindelse med Ingaga och Szigysarto eller erfara om de
fortfarande vore i livet.

Stockholm den 2 november 1951.

Stockholm den 8 augusti 1951.
Överlämnas till Kommissarien Daniels-
son, Stockholm, för kännedom.
Enligt uppdrag:

(Stig Engfeldt)
tjf. Byråchef

P.M.

Från beskickningen i Budapest har den 8 augusti in-
gått följande meddelande.

Legationsrådet Tamm hade häromdagen sammanträffat
på Israels legation med Bentsurs, förtroendeman, social-
demokrat, en av motståndsledarna mot pilkorsarna och
domare i Szalasyprocessen. Denne hade meddelat följande.

1) Vissa utsikter föreläge att kontakta Bela Lukas
~~sannolikt i Vacs~~. Dennes hustru hade lämnat Ungern 1946
och är omgift med ungraren Pory Lehel, bosatt i Lissabon.

2) Ännu hade ingen kontakt med Bela Szizarto åstad-
kommits. ~~Förslutendemanen~~

3) ~~Bentsura~~ hade i samförstånd med Israels legation
även påträffat två andra spår av personer, som eventuellt
kunde tänkas resultera i upplysningar om Wallenbergs öde.
Undersökningarna vore ännu helt på preliminärt stadium.
Bentsurs hade bett legationsrådet Tamm framhålla, att
samtliga efterforskningar sannolikt komme att taga avse-
värd tid i anspråk.

Stockholm den 8 augusti 1951.

Valner. o. H. d. neet
5.4

P 2 En^I

Telegram iblankett chiffer från
Budapest

Avsant den 7 / 8 19 51 kl. 2038

Ankom den 8 / 8 19 51 kl. 0800

Utskrivet i 3 exemplar.

Detta är ex.no. 3.

107. Vårt 78. Personligt för Dahlman. Sammar
träffade häromdagen på Israels legation med Bent-
surs, förtroendeman, socialdemokrat, en av motstånd
ledarna mot pilkorsarna och domare i Szalasyproces-
sen, som meddelade följande:

Primo. Vissa utsikter föreläge att kon-
takta Bela Lukas sannolikt i Vacs. Dennes hustru
har lämnat Ungern 1946 och är omgift med ungraren
Pory Lehel bosatt i Missabon.

Secundo. Ännu ingen kontakt med Bela
Szigarto.

Tertio. Min sagesman har i samförstånd
med Israels legation även påträffat 2 andra spår
av personer som eventuellt kunde tänkas resultera
i upplysningar om Wallenbergs öde. Undersökningarna
ännu helt på preliminärt stadium. Bentsurs bad mig
framhålla att samtliga efterforskningar komme san-
nolikt att taga avsevärd tid i anspråk.

Tamm.

Stockholm den 6 juli 1951.
Överlämnas till Kommissarien Daniels-
son, Stockholm, för kännedom.
Enligt uppdrag:

(Stig Engfeldt)
tjf. Byråchef

Avskrift av personligt och strängt förtroligt
handbrev från Envoyén Allard, Budapest, till
Utrikesrådet Dahlman, Utrikesdepartementet,
dagtecknat den 29 juni 1951.

Såsom jag i annat sammanhang meddelat, lovade mig Halevy i
Bukarest att sätta sig i förbindelse med Israels härvarande
chargé d'affaires, Bentsur, och bedja denne att bistå mig vid
efterforskningarna efter Wallenberg, därest vi hade behov härav.

För att etablera kontakt bjöd jag igår herr Bentsur på
lunch utan direkt avsikt att för närvarande anlita honom i nå-
got särskilt fall. Då emellertid samtalet gav vid handen, att
min interlokutör redan för andra ändamål stod i hemlig förbindel-
se med häktade socialdemokrater, förde jag fallen Béla Lucács
och Béla Szigysórtó på tal och erfor till min överraskning, att
herr Bentsur ej ansåg det uteslutet att avvägbringa kontakt med
dessa personer. I varje fall trodde han sig kunna inhämta, huru-
vida de fortfarande befunno sig i livet.

Vad Béla Lucács beträffar avrådde herr Bentsur bestämt från
att vi skulle söka komma i förbindelse med dennes fru, då hon
säkerligen icke har någon möjlighet att träffa sin make, utan
att minst en av fångvaktarna är närvarande vid samtalet. Därest
mannen Lucács sitter i något fängelse i Budapest, skulle kontakt
utan större svårigheter kunna avvägbringas genom förmedling av
socialdemokraterna, som vid lämpligt tillfälle skulle fråga
honom, om, när och var i Sovjetunionen han sammanträffat med
Wallenberg. Om däremot Lucács skulle befinna sig i fängelset i
Vac, är det enligt min interlokutörs uppfattning uteslutet att
komma i förbindelse med honom. I första hand skulle därför herr
Bentsur söka inhämta uppgift om var mannen Lucács inspärrats.

Vad härefter Béla Szigysórtó angår, förklarade min inter-

lokutör, att den omständigheten att föräldrarna icke erhållit tillstånd att besöka honom betydde, antingen att mannen ifråga redan är död, eller ock att han står under särskilt sträng bevakning. Det skulle däremot enligt herr Bentsurs uppfattning vara relativt lätt att anskaffa "inside information" från det koncentrationsläger, dit Szigysórtó uppgives hava förts. Han skulle därför i första hand söka utröna, om denne fortfarande lever samt, om så är fallet, genom en socialdemokratisk fånge söka erfara, om Szigysórtó träffat Wallenberg och har någon upplysning att lämna om denne.

Min interlokutör underströk till slut mycket kraftigt, att, då det gäller inhämtandet av upplysningar från politiska fångar, det framförallt är nödvändigt att undvika många och alltför precisa frågor. Det lämpligaste tillvägagångssättet vore att till en början uppmana vederbörande att berätta allt vad de eventuellt visste om Wallenberg och därefter återkomma till någon fråga, som föranletts av redogörelsen som lämnats.

I detta sammanhang vill jag ej underlåta att framhålla, att jag ånyo anmodat beskickningens advokat att besöka Szigysórtós föräldrar för att av dessa söka erhålla svar på frågorna 1-4, 10-11 i det hit översända formuläret.

Jag behöver väl knappast påpeka, att de upplysningar, som i det föregående relaterats, äro synnerligen konfidentiella. De hade säkerligen aldrig lämnats, därest icke herr Halevy uppmanat sin kollega i Budapest att på allt sätt vara oss behjälplig.

Då det givetvis kommer att dröja någon tid, innan närmare underrättelser från herr Bentsur kunna komma oss till handa, bad jag denne överbringa dessa till Tamm, som även var närvarande vid lunchen. Min interlokutör skulle under den närmaste tiden begiva sig till Prag och lovade att då omedelbart besöka mig.

P 2 Sv^J

Telegram i blankett chiffer från
Budapest

Avsant den 5/7 1951 kl. 2107

Ankom den 6/7 1951 kl. 0800

Utskrivet i 3 exemplar.

Detta är ex.no. 3

78. Personligt för Dahlman. Vårt chiffer 68 och handbrev från Allard den 29 juni. Följande kompletterande upplysningar ha inhämtats från vår advokat angående Bela Szizarto. Denne tillfångatogs under striderna i Ungern november 1944, därefter ej avhörts förrän han återbördades till hemlandet sommaren 194 och internerades därefter omedelbart. Föräldrarna ha träffat honom endast en gång, varvid han ej nämnt något angående sammantriffandet med en svensk. Foto av Vas har förevisats för föräldrarna vilka sakna kännedom om honom. Vi avvakta vidare besked från judarna Bela Lukacs i fängelse i Vacs eller möjligen Szeged men ej i Budapest som förmodats.

Tamm

Stockholm den 16 maj 1951.

Strängt förtroligt och personligt.

ang. Sjöborgs-utredningen

3 bil.

P

2

Eu^I

Broder,

./.

./.

Under hänvisning till dels bifogade avskrifter av två handbrev den 13 april 1951 från Michens Bergström till mig angående vissa upplysningar om Wallenberg, som lämnats av en ungersk flykting i Schweiz vid namn Kóródy-Katona och dels Danielssons kommentar från 16 april 1951 får jag be Dig taga under övervägande, om Du anser det möjligt, att Din fru på det sätt som Danielsson föreslår eller på annat lämpligt sätt skulle kunna få fram ett meddelande till den i Michens Bergströms handbrev nämnde ungerske politikern Béla Lucács. Det vore givetvis värdefullt, om man genom en sådan kontakt kunde få någon större klarhet angående trovärdigheter i Katonas berättelse.

u/ Sven Dahlman

Envoyén A l l a r d ,
B u d a p e s t .

Valuter. 5. Du. haff. 20

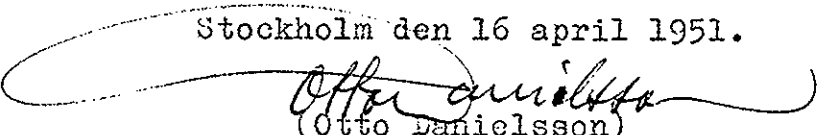
Avskrift t. Allard,
16.5.51. m. l. u. p. Du.

Ark. 20/4 51 (gms. f. k.
Sjörman)

Kommentarer till spåret Bela Lukacs via den ungerske häradshöv-
dingen (landsfiskalen?) Korody-Katona.

Med hänsyn till att fru Lukacs synes få besöka mannen i fän-
elset en gång i månaden, vore det måhända icke alldeles uteslutet
att den judiska organisation, som fru Allard har kontakt med,
skulle kunna få fram något meddelande till fru Lukacs, som i sin
tur skulle kunna överbringa meddelandet till mannen och få svar
på frågan, om Lukacs själv iakttagit Raoul Wallenberg och om han
i så fall kan angiva koncentrationslägrets namn, tiden för Wallen-
bergs vistelse där, några detaljer, som styrka, att det verkligen
var Wallenberg samt om möjligt uppgift på andra fångar, som kunna
bestyrka, att Wallenberg hölls fången där.

Stockholm den 16 april 1951.

(Otto Danielsson)

Avskrift av handbrev från Utrikesrådet Dahlman,
Utrikesdepartementet, till Fru Maj von Dardel,
Stockholm, dagtecknat den 16 april 1951.

En av tjänstemännen vid beskickningen i Bern besökte den 12 dennes herr Kóródy-Katona, från vilken jag den 2 innevarande april haft äran översända ett till Eder ställt brev med vissa uppgifter om Raoul Wallenberg.

Rörande samtalet med Kóródy-Katona har i dag i avskrift närslutna handbrev till mig från förste legationssekreteraren Hichens Bergström ingått. Beträffande tidpunkten, då Lucács skulle ha vistats i lägret, kunde Kóródy-Katona enligt ett tillägg till handbrevet inte precisera sig mera än vad som redan framgick av hans brev till Eder, nämligen att det torde ha varit någon gång år 1946.

Möjligheterna att genom hustrun komma i förbindelse med Lucács få väl tyvärr anses små; försök att genom henne etablera sådan kontakt kan också antagas vara direkt farliga för vederbörande. Å andra sidan kan det tänkas, att Lucács har mera specificerade uppgifter att lämna. Jag ämnar därför i första hand förtroligt inhämta envoyén Allards bedömande av hur man lämpligen bör vidare förfara.

Avskrift av handbrev från Förste legationssekreteraren Hichens Bergström, Bern, till Utrikesrådet Dahlman, Utrikesdepartementet, dagtecknat den 13 april 1951.
Strängt förtroligt.

Åberopande Ditt handbrev den 2 april till Söderblom, som denna vecka deltar i Internationella flyktingorganisationens sammanträde i Genève, ber jag få meddela, att jag igår vid besök i Luzern hade ett samtal med von Kóródy-Katona om Raoul Wallenberg.

Om sina personliga förhållanden nämnde Kóródy, att han efter fängelsevistelsen i Budapest - vartill främst hans nära samarbete med kardinal Mindszenty varit orsak - kvarstannat i Budapest under förhållanden som närmast motsvarade husarrest. Tillammans med sina två söner hade han lyckats fly på vårsidan 1949 och, efter synnerliga vedermödor, tagit sig över till brittiska zonen i Österrike (Graz). Därifrån hade han och sönerna kommit till Schweiz i augusti 1949. Kóródy, som är född 1890, innehar nu ett schweiziskt främlingspass, vilket han uppvisade för mig. Han har under hela tiden i Schweiz vistats i Luzerntrakten och bor för närvarande hos en familj Reber i Alpnachdorf i kantonen Obwald, en halvtimmes järnvägsresa från Luzern. Den ena av sönerna har lyckats få schweiziskt arbetstillstånd som fotograf i Luzern, under det att den andre har arbete hos Coca-Cola i Casa-blanca. Kóródys fränskilda hustru och en gift dotter äro kvar i Ungern. Han lever nu på 180:- francs i månaden, som han uppbär från den katolska välgörenhetsorganisationen "Caritas". Mannen gjorde ett vårdat intryck och redogjorde för vad han uppgav sig veta om Wallenberg på ett lugnt och tämligen redigt sätt.

Kóródy berättade, att han läst Wallenbergartikeln i Schweizerische Illustrierte, när han legat på sjukhus i Luzern efter en mandeloperation. Han hade därvid funnit det vara "sin mänskliga plikt" att meddela det han råkade veta om Wallenberg, även om det vore magert och endast rörde sig om en andrahandsuppgift. Han försäkrade, att han med brevet den 7 mars till Schweizerische Illustrierte minst av allt hade velat göra sensation. Han beklagade lilligt, om man i Stockholm fått det intrycket.

Kóródy upprepade därefter historien sådan han återgivit den i breven till tidskriften och till fru von Dardel. Det var sålunda i Budapest-fängelset "Gyűjtőfog Láz" han sammanträffat med den

ungerske politikern Béla Lucács och haft några tillfällen till korta samtal med denne. Därvid hade de båda herrarna bl.a. språkat om personer de gemensamt kände, och Lucács hade nämnt namnen på flera ungerska politiker, däribland greve Bethlen, och högre officerare - bl.a. en general som under kriget varit "oberste militäre Gerichtspräsident" i Budapest - vilka samtidigt med Lucács vistats i det koncentrationsläger nära Moskva, varom Kóródy talar i sina brev. Vid ett av samtalen hade Lucács fällt orden: "Den svenske legationssekreteraren Wallenberg var också där" (i koncentrationslägret). Av yttrandet hade dock ej framgått om Lucács själv råkat Wallenberg eller hur han eljest visste om dennes därvaro; Kóródy yttrade upprepade gånger, att Lucács' ord fallit just på det sättet. Då Kóródy personligen - senast i november 1944 vid en "amtliche Zusammenkunft im Hauptpolizeiamt" i Budapest - råkat Wallenberg, vars verksamhet han väl kände till, kom han efter alla dessa år mycket väl ihåg Lucács ord, sade han. Att han vid det angivna tillfället råkat Wallenberg kunde bekräftas av dåvarande nuntien i Budapest, Monseigneur Verulamio - numera i Rom - som också varit tillstädes. Rörande koncentrationslägret nära Moskva hade Lucács yttrat, att detta låge omkring 100 km. från den ryska huvudstaden. Kóródy kom nu endast ihåg, att lägrets namn enligt Lucács börjat på K.

Om Lucács person nämnde min interlokutör, att denne varit propagandaminister eller minister utan portfölj i en ungersk regering mot slutet av 1930-talet. Kóródy betecknade Lucács som fullt tillförlitlig. Det var "en mycket bra ungrare, en gentleman och av god familj" samt släkt med den numer i Portugal bosatte amiral Horthy. Om Lucács öden efter sammanträffandet 1947 förklarade Kóródy, att enligt de underrättelser han hade, Lucács för närvarande befunnit sig i ett ungerskt fängelse, antagligen i Budapest eller i Vác, en ort 45 km. från Budapest. Kóródy hade sig bekant, att Lucács' hustru hade tillstånd sända matpaket till maken och en gång i månaden finge besöka honom. Fru Lucács bodde såvitt Kóródy visste i Budapest.

Vi gingo igenom Kóródys berättelse flera gånger utan att mer framkom än vad jag ovan återgivit.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Avskrift av strängt förtroligt
och personligt handbrev från
Förste legationssekreteraren
Hichens Bergström, Bern, till
Utrikesrådet Dahlman, Utrikesde-
partementet, dagtecknat den
13 april 1951.

Efter expedieringen av mitt handbrev
av idag rörande K. ser jag, att jag ej
berört tidpunkten då Lucács skulle ha vis-
tats i lägret. På denna punkt hade emel-
lertid min sagesman intet precisare att
säga än vad som framgår av brevet till
W:s moder, nämligen att det torde varit
någon gång år 1946.